

MOLDOVA

MĂRE

Să stați strajă la hotare,
Să păziți acest pământ!

Nr. 19, Marți, 17 iunie 2008 ● Publicație independentă în limbile moldovenească și rusă ● ISSN 1857-3398 ● Prețul 2 lei

5 zile pînă la năvălirea României fasciste asupra Moldovei (URSS)

17.06.1941

5 дней до нападения фашистской Румынии на Молдову (СССР)

Criza dictaturii coaliției liberale

ALEGERILE ANTICIPATE SÎNT INEVITABILE

Dictatura liberalilor chișinăuieni a marcat jubileul de un an de zile de la alegerile locale cufundându-se într-o asemenea criză politică, după care Traian Băsescu de pe acum ar putea să-i pună la dispoziție primarului Dorin Chirtoacă promisiul avion prezidențial pentru a o tuli cât mai repede din postul ocupat. Căci fără unchiul Mihai, nepotul Dorin nici rolul de păpușă n-ar putea să-l joace în primărie. Dar s-a întimplat ceea ce s-a prezis imediat după recentul scrutin: coaliția antimoldovenească s-a destrămat, iar liderul partidului liberal Mihai Ghimpu a fost destituit din funcția de președinte al Consiliului Municipal Chișinău (CMC).

Dictatura liberalilor chișinăuieni a marcat jubileul de un an de zile de la alegerile locale cufundându-se într-o asemenea criză politică, după care Traian Băsescu de pe acum ar putea să-i pună la dispoziție primarului Dorin Chirtoacă promisiul avion prezidențial pentru a o tuli cât mai repede din postul ocupat. Căci fără unchiul Mihai, nepotul Dorin nici rolul de păpușă n-ar putea să-l joace în primărie. Dar s-a întimplat ceea ce s-a prezis imediat după recentul scrutin: coaliția antimoldovenească s-a destrămat, iar liderul partidului liberal Mihai Ghimpu a fost destituit din funcția de președinte al Consiliului Municipal Chișinău (CMC).

Să ne amintim, cât de triumfător presa unionistă își difuza reportajele despre însăilarea nefirească a alianței partidurilor antistatale, antipopulare, încît printre rînduri puteau fi deslușite bătăile de tobe legionare. Liderii liberalilor, marionete în minile păpușarilor, trepădau mereu la București după mîngîieri pe cap și instrucțiuni diversioniste, iar alianța era calificată de baronii forumiști ca cea mai unită echipă de pe „corabia” lui Băsescu pe valurile „mării de români” din închipuita provincie basarabeană.

Nimeni, absolut nimeni din coaliția antidemocratică, antistatală, antimoldovenească, prin urmare, și anticomunistă niciodată, nicăieri n-a spus, nu spune și nici nu va spune ce s-a făcut concret într-un an de zile în capitală spre binele alegătorilor cu aportul și contribuția personală a partidelor din alianța unionistă!

Pe liberali nu-i doare capul de nevoile chișinăuienilor, un an întreg s-au zbatut numai pentru putere, pentru interesele personale. După detronarea lui Ghimpu, nepotul Dorin, primarul, a declarat: „În momentul în care cedăm puterea vom arăta că nu sîntem în stare să le ținem piept comuniștilor.”

Iată care-i durerea de cap a liberalilor!

Cu Ghimpu sau fără Ghimpu în fruntea CMC liberalii nu vor deplînge faptul că n-au finalizat cutare sau cutare obiect de menire social-

culturală, că n-au realizat cutare sau cutare proiecte economico-financiare sau de producție, deoarece ei nu sînt capabili să alcătuiască și să realizeze asemenea programe de folosință publică.

Un an întreg opoziția antimoldovenească din capitală și din raioanele republicii nu face altceva decît se visează în fotoliile parlamentare după alegerile din 2009, fără a-și aminti măcar pe un minut de promisiunile date alegătorilor înșelați cu atîta fățarnicie.

Opoziția demult ar fi trebuit să știe că orice alianță, orice formațiune politică n-are sorți de izbîndă, e lipsită de perspective dacă activitatea sa nu e orientată la consolidarea celor trei piloni ai veșniciei neamului nostru: **Statul Moldoveneesc**, etnonimul **Moldoveni**, glotonimul – **Limba Moldovenească**. Deafita alianțele unioniste se destramă ca orice lucrare fictivă. Se distramă și cea din Chișinău și cele din raioane.

E un preludiu a revenirii la normalitate!

Iar normalitatea constă în aceea că în consiliile locale și municipale, în fruntea lor să fie aleși patrioți adevărați ai Moldovei!

Pentru aceasta sînt toate premisele. Alegătorii s-au convins pe deplin în incapacitatea liberalilor și a acoliților săi de a dirija administrația publică, de a răspunde prin fapte la aspirațiile populației. Alegerile locale anticipate sînt inevitabile. Despre aceasta patrioții țării i-au prevenit pe cetățeni încă cu un an în urmă. Despre alegeri anticipate sînt nevoiți să vorbească și cei coagolizați în alianțe. E posibil ca ele să se producă pînă la cele parlamentare din anul viitor.

Tudor CHIFAC
Mișcarea Patriotică „Pro Moldova”

РУМЫНИЯ - ЕС: “ЗАПРЕЩЕН ВХОД БЕЗ ПРЕДВАРИТЕЛЬНОГО ИЗВЕЩЕНИЯ СОБАКАМ И РУМЫНАМ”

Итальянцы открыли сезон охоты на румын, пишет Realitatea TV. Итальянский профсоюз CGIL (Всеобщая Итальянская Конфедерация Труда - прим. **IA REGNUM**) предъявил полиции района Тревизо объявление, в котором поощряется “охота на диких миграционных животных”, а именно - румын, албанцев или цыган. Более того, в расистском объявлении говорится, что охота может производиться с помощью огнестрельного оружия, гранат, пулеметов, химического оружия и собак.

По официальному заявлению, на одной из фабрик Тревизо недалеко от Венеции было найдено объявление, которое призывало “охотиться на диких миграционных животных: румын, албанцев, косоваров, талибов, афганцев, цыган и всех, подобных”, продолжает издание. Такие объявления вызывают опасения, если учесть, что на этой фабрике мебели работает 15 румын. Генеральный секретарь профсоюза CGIL из Тревизо, Паулиньо Барбьеро, предупредил, что не стоит недооценивать такие сигналы, и призвал ведомство объединиться, чтобы помешать “этим маленьким, но коварным очагам безумства”, говорится в сообщении CGIL.

Инцидент в районе Тревизо напоминает другой, который произошел в Испании несколько недель назад, когда в одном из магазинов компьютерной техники в районе Алкудия, на Майорке, появился плакат, на котором было написано на фоне из цветов румынского флага: “Запрещен вход без предварительного извещения собакам и румынам. В противном случае, они будут выгнаны”.

Румынский суд узаконил участие Румынии во Второй мировой войне

Апелляционная палата Румынии признала законным участие этой страны во Второй мировой войне на стороне Германии. Как сообщают в четверг румынские газеты, такое решение было принято на этой неделе по иску родственников маршала Иона Антонеску - главы правительства Румынии, который в 1941 году принимал решение о вводе румынских войск на территорию Молдавии. Апелляционная палата оправдала членов группы маршала Антонеску, осужденных ранее «за преступления против мира и агрессии против народов Советской России».

Ион Антонеску был отстранен от власти 23 августа 1944 года, арестован и отправлен отбывать заключение в СССР. Спустя два года его привезли в Ру-

мынию, осудили народным трибуналом и расстреляли в тюрьме города Жилава. Он был обвинен в «преступлениях против человечества», в причастности к истреблению евреев во время Второй мировой войны. Гитлер лично благодарил Антонеску за радикальное решение еврейского вопроса.

Спустя 60 лет Апелляционная палата Румынии отменила решение народного трибунала и признала, что «война за освобождение Бессарабии и Буковины была законной до продолжения наступления с немецкой армией на СССР». Как сообщает «Интерфакс», палата мотивировала свое решение другой «законной агрессией», рассмотренной ранее токийским судом. Суд в Токио решил, что Голландия объявила (в период

Второй мировой войны) на законных основаниях войну Японии (хотя последняя не нападала на Голландию), так как Япония объявила на имперской конференции в ноябре 1941 года, что присоединит расположенные в Тихом океане голландские территории.

Палата приняла это решение по требованию внука маршала Антонеску - Александру Шербан Сорин Александру. Он потребовал также аннулировать решения об осуждении своего отца - Георге Александру, занимавшего должность губернатора Приднестровья и также осужденного после войны за “преступления против мира” и “агрессию против народов Советской России”. Палата оправдала частично Александру и его отца - маршала Антонеску.

CITATUL SĂPTĂMÎNII:

Ну зик нимикэ деспре спиритул душмэнос ал Истории румынилор... Сокот ынэс кэ е время ка сэ не оприм пе ачагэ кале де партиде; де мулт че не вом лэуда, де мулт че вом хули челелалте нямурь, ромыний вор сокоти кэ сынт бунь ши марь дин нэскарэ ши се вор акуфунда ярэш ын сонмул лор адынк...

Алеко РУССО

CÎNTEC LA MOLDOVA

Mai dă-mi, Doamne, sănătate
Și noroc măcar un pic
Să mai văd aceste sate,
Luminate ca un spic.

Să mai trec pe la izvoare,
Să mai intru-n codrul sfînt,
Să mă-nchin la cîntătoare
Și la frunza în frămînt.

Mai dă-mi, Doamne, -o dimineață
Să alerg prin ierburi verzi,
Să îmi cînte-un cuc din față
Lîngă-o capră cu trei iezi.

Să cobor la Nistru-n vale,
Lîngă ape vâleurînd,
La icoana Dumisale
Să mă spovedesc în gînd.

Mai dă-mi, Doamne, înc-o oră,
Ochii-n jur să mi-i rotesc,
Să mai văd măcar o horă
Sub ist cer moldoveneesc.

Să aud dintre balade
Miorița sub un ram,
Căci plecînd la drum se cade
Să-ți ascuți întregul neam.

Mai dă-mi, Doamne, foc de viață
Pentru ultimul minut,
Să-mi șterg lacrima pe față
Și pămîntul să-mi sărut.

Vladimir RUSNAC

Către jubileul 650 de ani ai Statului Moldovenesc

REPUBLICA DEMOCRATICĂ MOLDOVENEASCĂ – ETAPĂ IMPORTANTĂ DE STATORNICIRE ȘI CONSOLIDARE A STATALITĂȚII MOLDOVENEȘTI CONTEMPORANE

Aproape două secole destinul Moldovei, continuitatea ei național-statală în epoca modernă și contemporană constituie subiectul unor discuții interminabile în cadrul anumitor cercuri de intelectuali – istorici, juriști, politici etc.

Cele mai des abordate și mai tendențios interpretate sînt de regulă evenimentele anilor 1812, 1859, 1917-1918, 1940, care, după cum este bine știut, au o semnificație deosebită în istoria poporului moldovenesc. Discuțiile ca atare pe marginea unui sau altui subiect din trecutul neamului, privind importanța unui sau altui eveniment istoric prezenta nu doar un lucru absolut firesc pentru orice mediu social ci și unul strict necesar, indispensabil, în cadrul unor medii ce se pretind științifice sau social-politice responsabile. Bineînțeles, cu respectarea anumitor reguli, la fel bine cunoscute. Stimă și respect față de oponent, argumentarea poziției, opiniei în baza faptelor reale, documentelor, evitarea etichetărilor, tendința de a fi cit se poate de obiectiv și imparțial. Din păcate, în ultimele decenii o parte din savanții moldoveni interpretează nu doar extrem de subiectiv unele evenimente controversate din trecut, dar încearcă și tot dinadinsul să acrediteze opinii publice care precum că Moldova istorică nu a fost niciodată stat, că ea a fost o simplă feudă teritorială românească. Și în baza unor astfel de „argumente” ei caută să convingă cititorul că Moldova contemporană este un stat artificial, care n-are nimic cu Moldova istorică. Paradoxal, dar sub presiunea unor astfel de afirmații în Republica Moldova, stat independent și democratic, în care majoritatea covârșitoare a cetățenilor se consideră etnici moldoveni, a fost pusă la index însăși istoria Moldovei. Indiscutabil aceste viziuni au la bază teze geopolitice străine și nu reflectă nici într-un fel realitatea obiectivă, adevărul despre trecutul istoric al poporului moldovenesc, care și-a făcut cu demnitate propria istorie, chiar în cele mai grele timpuri. Statălitatea moldovenească, ca fenomen istorico-politic, a luat naștere la 1359, cînd Bogdan I, împreună cu pămîntenii moldoveni, au creat statul Moldova (Tara Moldovei) cu atribuțiile sale de bază: Domnie (administrație), populație, teritoriu, hotare, sistem fiscal-vamal, suveranitate. Domniitorii Moldovei în secolele XIV-XVIII și îndeosebi Petru I Mușat, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru

Rareș, Vasile Lupu, Dimitrie Cantemir, etc., au întărit și centralizat statul feudal moldovenesc, au luptat în multe cazuri cu succes, pentru independența Moldovei. Adevărul este confirmat de cele 13 Istории ale Moldovei (Letopiseștele moldo-slavone, inclusiv cronicile moldogermane, moldo-polonă, moldo-rusă), scris de cronicarii unguri (Kukullo, Thuroczy, Anonimul ș. a.), de istoricii poloni (Ivan Dlugosz; M. Bielski și alții), de istoricii ruși de la A. Lizlov pînă la N. Karamzin, de cronicarii și savanții moldoveni Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Mihail Kogălniceanu, Manolache Drăghici, etc. Condițiile de dezvoltare a Țării Moldovei devin mai complicate după anul 1538, odată cu căderea ei sub dominația otomană. Dar Moldova își păstrează o anumită suveranitate. Domniitorii Moldovei sunt numiți din rîndul boierilor locali, fapt ce personifica puterea suverană a țării. Aceștea erau în drept să semneze documentele privind politica externă a țării, să gestioneze treburile interne, să pronunțe deciziile de judecată în baza legilor moldovenești, țara păstrîndu-și numele și însemnele sale naționale. Declinul cu adevărat dramatic al vechii Moldove începe de la 1775 cînd Turcia, suzerana Moldovei, pentru a întări o alianță antirusă, cedează Austro-Ungariei Bucovina, adică Moldova de Nord. Lovitură fatală adusă Moldovei, după care ea nu și-a revenit pe deplin nici pînă în zilele noastre, s-a produs odată cu încheierea Tratatului de pace de la București în 1812, cînd Turcia și Rusia dezmembrăză pămînturile moldovenești în 2 părți: Moldova de Vest, care rămîne sub dominația turcească și Moldova de Est, numită mai tîrziu Basarabia, – sub dominația rusească. La 1859 Moldova de Vest avînd un teritoriu mai mic de jumătate din teritoriul Moldovei istorice de pînă la 1812, în urma unor jocuri de culise ale cercurilor guvernante ale Franței, Rusiei și Prusiei, se unește cu Valahia, formînd statul român. În felul acesta a fost suprimată statălitatea Moldovei istorice, care a avut o continuitate de peste 500 de ani. Deși dispunea de o oarecare autonomie oficială, Moldova de Est, rebotezată după 1812 de Rusia „Basarabia”, a fost tratat lipsită de orice suveranitate teritorială și independență politică. Către mijlocul veacului al XIX-lea, curtea țaristă lichidează ultimele elemente de autonomie, exclude limba moldovenească din instituții și din școli. În 1873 „Basarabia” i se atribuie statut de simplă gubernie rusească. Indiferent de schimbările impuse în toate domeniile – social, economic, politic, spiritual, Moldova și moldovenii nu au dispărut după 1812. Dimpotrivă, la începutul sec. XX, după aproape un secol de afare în componența imperiului rus, în cadrul căruia a fost supus unei politici

nedisimulate de denaționalizare, în Basarabia (Moldova de Est) ia amploare o puternică mișcare de renaștere națională a moldovenilor. Istoricii moldoveni: M. Drăghici, L. Boga, I. Macovei, P. Cazacu, Șt. Ciobanu ș. a. în majoritatea lor au menționat ceea ce constatare și Al. Boldur. Moldova dintre Prut și Nistru todeauna a avut și „are multe trăsături cu totul specifice... Istoricul trecutului Basarabiei sub ruși nici un moment nu trebuie să uite că Basarabia și-a păstrat înfățișarea sa deosebită etnic, social-politică și juridică întotdeauna cu un aspect național” (Istoria Basarabiei). Spiritul de libertate, năzuința nescutită de a reveni la statălitatea sa multiseclară, de a vedea Moldova întregită și de sine stătătoare, în orice perioadă și împrejurări au alimentat și întărit speranțele moldovenilor. „Moldovenii din Basarabia o clipă n-au încetat a se socoti fiii ai patriei lor, Moldova... Din mînturile vremii rezultă că la cei rămași în Basarabia există luminoasă conștiința unei patrii – Moldova, a unui norod – moldovenesc, a unei nații moldovenești, a unui neam – moldovenesc și mai presus de toate – a unei limbi moldovenești” (L. Boga. 1932). În 1906 Alexei Mateevici publică manifestul „Ce ne trebuie nouă”, subliniind „drepturile care vor fi cerute de noi: 1) drepturi naționale (drepturile norodului nostru) și 2) drepturi cetățenești... Pe lingă limbă prin școli, prin biserici, prin cărți, prin gazete, un norod de alt neam, care locuiește într-o țară altă de mare ca Rusia, trebuie să mai aibă de bine cîrmuirea (autonomia) lui, căci fiecare neam numai atunci se ocîrmuiește bine, cînd se cîrmuiește potrivit cu drepturile lui naționale”. Din publicațiile lui A. Mateevici, din noile documente, introduse în circuitul științific, rezultă că „ideea autonomiei”, restabilirii statălității moldovenești a existat todeauna în credința moldovenilor. De acum în 1906 ziarul „Basarabia” la rubrica „Chestia zilei amintea: Noi am cerut de sine-ocîrmuirea, care am avut-o pînă în 1918 (corect: pînă în 1828)... Noi, moldovenii din Basarabia, cerem autonomie”. Revoluția rusă din februarie 1917 a înapariat voinea de libertate; ideile autodeterminării naționale treziseră la viață politica activă între păturile societății moldovenești. Femeile din Chișinău la întrunirea lor din 14.03.1917 au lansat apelul „Moldovenilor! Uniți-vă și începeți lupta pentru capătarea drepturilor la o viață națională slobodă, potrivit cu firea și menirea neamului nostru moldovenesc”. Studenții moldoveni din Kiev au format (26.03.1917) o organizație a lor cu scopul de „a lupta pentru autonomia moldovenească”. Adunarea soldaților moldoveni din Odesa din 08.04.1917 au hotărât: „Moldovenii vor cere ca țara Basarabiei să nu se mai ocîrmuiească ca o țară supusă, ci ca o țară slobodă... Va trebui să se ocîrmuiească prin aleșii săi care vor întocmi Statul Țării”. Într-un articol sugestiv intitulat „Începutul creații Statului Moldovenesc

în Basarabia în anul 1917 istoricul I. Turcanu afirmă: „Ideea autonomiei țîntului se întîlnește pentru prima dată în Programul Partidului Național Moldovenesc (PNM), publicat în Cuvînt Moldovenesc la 09.04.1917. Într-adevăr, PNM declară că va lupta pentru dobîndirea celei mai largi autonomii administrative, judecătorești, bisericești, școlare și economice a Basarabiei”. Congresul unimii cooperatorilor din Basarabia (6-7.04.1917) a hotărît că: „Basarabia trebuie să se administreze independent, ... potrivit obiceiurilor strămoșești ale moldovenilor...”. Adunarea eparhială a preoților și mirenilor din eparhia Chișinău (19-25.04.1917) a hotărât: „Autonomia Basarabiei este deplină întrupare și dreaptă dezvoltare a temeliei vieții popoarelor... în fruntea ocîrmuirii Basarabiei pe temelii autonome stă Consiliul Suprem (Divanul)... Consiliul Suprem, toate organele administrative ale Basarabiei autonome sînt supuse Adunării reprezentanților poporului (Statului Țării)”. Adunarea moldovenilor din orașul Bălți din 30.04.1917 a declarat: „Binele Basarabiei poate fi cugetat numai atunci cînd viața țării va fi clădită pe temelii celei mai largi autonomii...”. Țărani din satul Horodiște județul Lăpușna scriau gazetei Cuvînt Moldovenesc: „Noi sîntem gata să luptăm pentru interesele noastre moldovenești... Trăiască Basarabia autonomă (de sine stătătoare)! Trăiască Basarabia slobodă!”. Congresul corpului didactic moldovenesc (25-28.05.1917) a stabilit: „Cit privește Basarabia, Congresul găsește să i se dea cea mai largă autonomie teritorială și politică”. Sătenii din Brînzei, județul Orhei, la adunarea lor au hotărât: „Basarabia trebuie să fie autonomă. Basarabia autonomă va rămîne în legătură cu Rusia republică democratică. Basarabia fiind autonomă va avea adunarea ei” întemeietoare, adică sfatul țării. Mărturiile, documentele reproduce (numai o foarte mică parte) confirmă realitatea, că ideea renașterii statălității moldovenești, a realizării dreptului moldovenilor la autodeterminare național-statală, a celei mai largi autonomii în cadrul Rusiei Democratice luate o deosebită amploare în anul 1917. Aceste informații constituie dovezi concludente, că restabilirea statălității moldovenești, reafirmarea istoriei Moldovei, a valorilor național-culturale moldovenești sunt expresia voinei reprezentanților tuturor păturilor sociale: a soldaților, țărănilor, învățătorilor, preoților, a cooperatorilor, studenților – a întregii societăți moldovenești. A. Roman, A. Burian, V. Stati, V. Beniuc, L. Bulmaga, M. Sprincăană, An. Dubrovski, P. Boico, L. Repida, C. Popovici

Tănuiri istorice DESPRE CE TAC ROMÂNIZATORII

Tudor CHIFACI, mișcarea patriotică „Pro Moldova”

În zilele noastre sîntem martorii unei situații paradoxale: cei ce-și urăsc țara și poporul care le-a dat carte și i-a scos în lume, cu cît mai mult se cănează de lipsa libertății dreptului de exprimare, a democrației, adevărului, cu atît mai mult tot ei intoxică masiv societatea cu neadevăruri, falsificări istorice, impun dictatorial voinea sa majorității populației bășinașe pentru a o lipsi de dreptul constituțional de a-și numi limba – Moldovenească, de a se numi Moldoveni. Anume ei, infiltrîndu-se fariseic prin structurile parlamentare și guvernamentale, speculînd hoștește situația incertă din perioada destrămării Uniunii Sovietice și atitudinea șovăitoare, nehotărîtă a unor lideri naționali față de adevărata independență a Moldovei, au dărîmat întregul patrimoniu cultural moldovenesc, această cultură fiind un rezultat al realizărilor materiale și intelectuale ale moldovenilor pe parcursul istoriei sale. Anume această istorie este ignorată de foștii istorici marxșiști, deveniți la comandă ideologii „românizații” care se conduc de directiva fariseică: nu-ți știi trecutul – nu-ți vei aprecia la justa valoare prezentul, nu-ți vei jalona cu încredere perspectivele viitorului. Și atunci se întronează întenericul, lipsa de cunoștințe. Ce știi, bunăoară, elevii, studenții, chiar și învățătorii

despre situația moldovenilor după unirea principatelor din 1859? A ceea ce le spune „istoria românilor” înfrumusețată pînă la ridicol cu pretutindenism fără margini și patriotism umflat de îngîmfare. Această îngîmfare nu le permite românizatorilor „basarabeni” să recunoască că după unirea Moldova de Vest a devenit de fapt o provincie sărăcită la limită a Valahiei (Munteniei) care și-a înfipt în inima capitalei Moldovei lui Ștefan cel Mare – Iași – tricolorul său. Ei tănuiesc faptele istorice neconvinabile, adevărul despre situația social-economică din acest spațiu al Moldovei istorice. Vom expune aici numai unele exemple pe care ar fi bine să le cunoască nu numai elevii și studenții, dar și cei care tulbură mințile tinerei generații cu istorie, cultură, spiritualitate străină neamului nostru moldovenesc. În ziarul „Zimbru”, nr. 86 din anul 1856 au fost publicate observațiile făcute de domnitorul Moldovei Ghica Vodă asupra Protocolului conferinței din 28 februarie, redactat de ambasadorii puterilor străine din Constantinopol. În acest document domnitorul Moldovei se rostise asupra „întrunirii principatelor sub un principă străîn”, iar art.2 prevedea „O capitală nouă între ambele țări” (Moldova și Valahia). Valahii, cu viclenia lor, au obținut ce-au dorit: capitala – în București în schimbul unui domnitor moldovan care peste cîțiva ani a fost detronat. Iar capitala a rămas! În 1891 moldovenii „au cerut de la frații munteni, ca ei să fie și cu fapta frați, ca să nu strîmbățească pe Moldoveni, căci numai de la unire Bucureștii au devenit aceea ce se vîd astăzi; numai cu resursele Moldovei capitala României s-a înfrumusețat, iar capitala Moldovei a ajuns un sat mare. Frații munteni și-au făcut partea leului. Credem că este timp, ca să se puie capăt sufe-

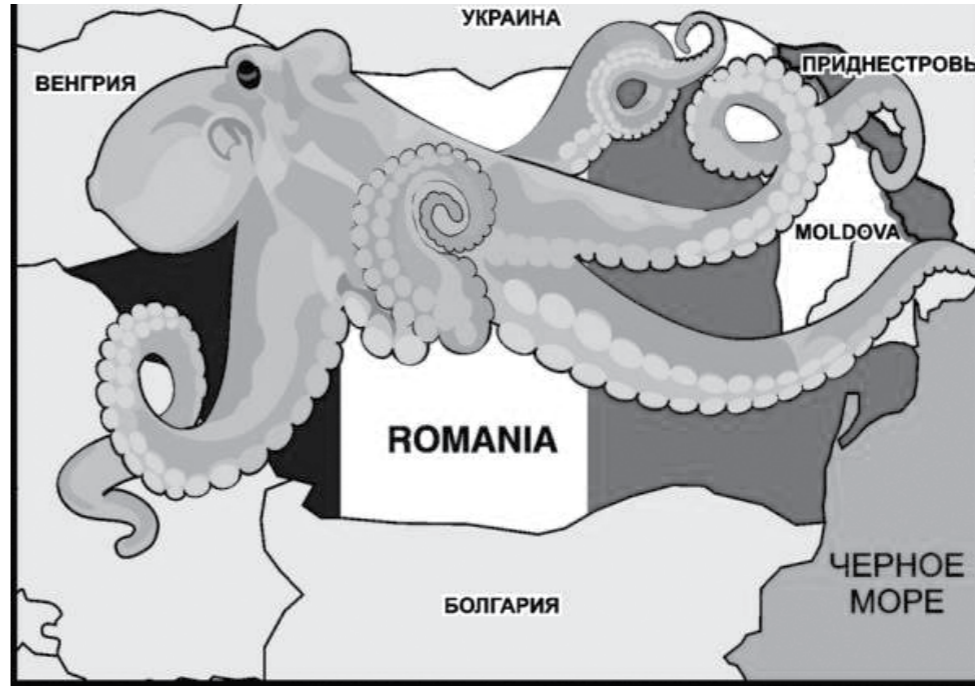
rințelor noastre.” Cu acest comentariu Th.Codrescu a reprodus rezoluția Comitetului iașan pentru apărarea intereselor Economice și Culturale ale Moldovei, adresată autorităților bucureștene. Este trecută sub tăcere absolută și mișcarea separatistă a moldovenilor din dreapta Prutului. Revolta populației era condiționată de jugul național-șovin al muntenilor (valahilor). Iată un extras din cuvîntul pronunțat de Nicolai Rosetti Roznovanu în sala primăriei din Iași în ziua de 29 martie 1866: „Astăzi toate mișcărilor noastre, după mine, trebuie să tindă numai la scăparea nenorocitei noastre Patrii Moldova de un jug mai crud și mai rușinos decît oricare, de jugul acelor care din gură se numesc, îndrăznesc a se numi frații noștri, iar prin faptele lor au demonstrat în de ajuns că n-au alt scop decît a se sluji de noi ca de robi, a sugă puțînul avut care ne-a rămas, a sugă pînă și singlele noastre, a ne sacrifica, ca niște victime nevinovate, desfrîntate lor ambițiuni.” În concluzie Nicolai Rosetti Roznovanu remarcă necesitatea reintrării Moldovei în statutul politic de pînă la unirea cu Valahia, să fie aleși deputații care să constituie Adunarea Națională a Moldovei „în vechea capitală a noastră”. Peste cinci zile răscoala moldovenilor din Iași a fost înecată în sînge de forțele armate legionare muntenești! La 10 noiembrie 1890, în „Ecoul Moldovei”, nr.13 a fost publicat discursul lui Nicolai Voinov în camera deputaților. Chiar de la bun început deputatul îi avertizează pe oponenți că nimeni n-a fost autorizat „de a ne spune nouă, că nu mai putem să întrebuintăm cuvintele glorioase Moldova și Moldoveni în sîmul acestei Camere.” Paradoxal, dar peste 118 ani în sîmul aceleiași Camere „basarabeanca” Leonida Lari a fluturat gazeta „Moldova Mare”, cerînd de la Ministerul de Externe al României să întreprindă măsuri pentru a curma activitatea patrioților moldoveni. Spre deosebire de moldovenii care au fost deosebit de patrioți moldovan Nicolai Voinov încă pe atunci, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, dezvăluia adevărul amaric: „De mult timp (în România – n.a.) s-a luat un sistem care încetul cu încetul se urmărește, cu intențiunea rea, din punctul de vedere național general, acela de a înlătura de la afacerile publice pe moldoveni. Așa că în cele din urmă am ajuns, că unde era o regulă de cuviință ca în minister să fie mai în număr egal elementul de dincolo de Milcov (muntean) cu cel de dincoace de Milcov (moldovan), încetul cu încetul s-a diminuat numărul moldovenilor, pînă ce astăzi nu figurează în noua formațiune (guvernamentală – n.a.) nici măcar un moldovan.” Astfel, după treizeci de ani după unire, muntenii (valahii) au scuiapat pe una din condițiile Adunării ad-hoc a Moldovei, acceptată la conferința marilor puteri de la Paris: „Accesibilitatea pentru toți cetățenii la funcțiile statului”. Oare nu în același mod au procedat și unioniștii „basarabeni” izgonind în „perioada de tranziție” din structurile statale pe toți patrioții moldoveni? Există totuși o anumită deosebire: în rezultatul unirii s-a înfrumusețat Bucureștii și economia Valahiei, în „Basarabia moldavă” s-au înzeștrat cu capital nemuncit, castele, limuzine, băi de lapte antimoldovenești muntenești. Această istorie tristă este tănuită în manualele românești, în propaganda unionistă, momindu-i pe naivi cu integrarea europeană „prin România” sau cu încetăreașă românească. Însă descurajarea lor devine tot mai adîncă, deoarece majoritatea cetățenilor moldoveni s-au convins în instinctul hrăpăreț al românizatorilor, ei nu doresc ca Patria lor să fie o provincie ignorată precum a devenit Moldova de Vest, ci o țară cu adevărat suverană și independentă, cu o economie bine dezvoltată, demnă de civilizația europeană.

DEMOCRAȚIE EUROPEANĂ SAU DICTATURĂ ROMÂNEASCĂ

5. Sub conducerea românească spre infern tot mai ferm...

Guvernămîntii unioniști, avînd drept pretext completarea tuturor verigilor pe întreaga verticală a puterii cu cadre naționale, au inițiat o campanie gâlgaioasă și xenofobă de curățire a aparatului de stat, cîcă, de elemente „străine”, aducînd în locul specialiștilor de înaltă calificare și experiență organizatorică, mulți neghiobi „cu spirit românesc”. Aceștia din urmă de la tribună cu limba (românească, se înțelege) fac minuni, iar cînd e vorba de treabă, stau butuc și nu știu a înoda un capăt de ață... Ion Turcanu, un ideolog cu vederi prouioniste, mărturisind adîncă sa simpatie față de M.Druc, totuși nu-și putea ascunde nici el mirarea cum de au putut fi promovate la cirna țării asemenea personalități. Alegerea lui M.Druc în funcția de prim-ministru al Republicii Moldova (25 mai 1990), după părerea lui, „a fost unul din evenimentele cele mai curioase ale momentului, poate chiar un eveniment de-a dreptul șocant... Druc nu avea nici un fel de pregătire sau calități pentru a reuși să ducă greaua povară a șefiei de guvern” (Vezi: „Literatura și Artă” din 26 august 1999). Agenția de influență românească de la guvernare a dus cu sine în toate marurile și unitățile economice pe oamenii lor „de bună credință” (românească) – oameni incompetenți, ba chiar elemente criminale, care au început procesul nu de reformare, ci de distrugere a gospodăriilor colective, a întreprinderilor industriale, a tuturor bunurilor și averii obștești și de stat, acumulare prin munca mai multor generații în perioada sovietică. Guvernele unioniste se schimbau ca vremea afară. Un guvern venea, distrugea, fura și se ducea. În locul lui venea altul: distrugea, fura și se ducea. Într-o scurtă perioadă doar de zece ani de dominație a forțelor unioniste în structurile statale (în ideologie, spațiul informațional și învățămînt această dominație nu e stingherită de nimeni nici astăzi) economia țării a fost distrusă din temelie. Iar populația țării (nota bene: poporul e instanța superioară a oricărui democrației) a fost imbrîncită din viața politică și împinsă la fundul prăpastiei inferiorității și sărăciei. Un jurnalist a numit situația din acea perioadă de reformare „democrație” apuseano-românească „catastrofă umanitară”. E un adevăr curat. Atrage atenția la sine și faptul vădit că sărăcia cumplită în Republica Moldova pe întreaga perioadă de zece ani (1990-2000) n-a fost cauzată de cataclisme naturale ca de pildă, în anii de secetă de după război 1946-47, despre care ideologii unioniști pâlăvrăgesc multe verzi și uscate. Ea a fost provocată cu bună știință de anumite forțe cointeresate din interiorul și din afara țării. Sărăciei i s-a atribuit și ei un rol aparte în procesul de românizare și colonizare a Republicii Moldova. Altfel cum putea fi atractivă pentru moldoveni „țara mamă” – cea mai sărăcă și înapoiață țară din Europa? Că doar nivelul de trai al populației din RSS Moldovenească în perioada sovietică era cu mult mai superior decît cel al românilor. Pentru a-i uni cu România, moldovenii trebuiau aduși la o stare de disperare totală. Numai în asemenea situație forțele cîncionoliste împreună cu sfetnicii lor dimboveni puteau să-i îngenuncheze pe moldoveni ca să cerșească pașapoarte românești. Iar cînd „fratele mai mare”, cu aere de superioritate mareromânească îi aruncă moldovanului „primirea” pașaportul „spășitor” – vai, ce cîștig moral are „țara mamă” și din această neobrăzată și insultătoare „binefacere”!

Omului murind de foame nu-i pasă de demnitatea națională sau de faptul cum sînt numiți copiii lui la școală – ruccca, români sau papuși. Nu-l interesează ce istorie învață ei acolo. La fel îl doare în cot ce planuri și manevre politice urzesc guvernămîntii săi și, în parte, cu cine ei vor să-l unească: cu Trinidad-Tobago, cu România sau cu Marea Neagră. Această stare de sărăcie, de distrugere morală și sufletească, de dezorientare totală a populației a fost exploatată din plin de forțele românizatoare pe me ambele maluri ale Prutului. Nici la 1918, cînd tînrul stat reînscut – Republica Democrată Moldovenească – gema sub călcîiul ocupaționist al celor 4 divizii românești, nici chiar atunci procesul de colonizare românească n-a decurs în ritmurii atît de galopante și n-a știut forme și metode atît de violente, viclene și șmecheresti ca în perioada de după 1990. Pe cînd agentura românească, căfărată tocmai în vîrful puterii de stat, prin firul roșu pune la cale realizarea anumitor sarcini din „Programul unirii”, de pildă, introducerea limbii române și grafiei latine, momentan tema limbii era jucată cu viclesug românesc în spectacolele organizate de frontişti în Piața Marii Adunări Naționale. Grupuri legionar-frontiste de tipăli profesioniști cu guri de hipopotami, căsate în regim non-stop, urlau lozincă cu conținut adecvat: „Vrem limbă română și grafie latină!”. Iar ca „masele populare” să fie mai numeroase și mai impunătoare, în piața centrală a orașului erau scoși cu de-a sila copiii, inclusiv și minorii din clasele primare a unor școli conduse de indivizi unioniști. De pildă, s-a evidențiat prin siluirea politică a copilor directoroarea liceului „Mircea Eliade”, Luliana Gore-Costin, poreclită de părinții elevilor cu numele „Nevoie-Costin”, tutelată cleios de ambasadorul României și de agenții de influență ai securității române. Pentru „meritele” deosebite în fața statului „moldovenesc-românesc”, doamna „Nevoie-Costin” a fost năgrădită de guvernămîntii unioniști cu postul de ambasadoare a RM în Regatul Belgia. Guvernămîntii unioniști reacționau imediat la „doleanțele maselor”. „Poporul” vrea... „poporul” vrea... Cum să nu-i întri în voie? Și așa treptat: de la limbă română la istoria a românilor... pînă s-a ajuns la: „Vrem unire cu țara-mamă!”. Avînd o echipă cu desăvîrșire proromânească în fruntea statului moldovenesc, românii erau atît de încrezuți în reușita actului unirii, încît unele odrasle ale foștilor boieri români, care dăduse bir cu fugiții la 1940, de acum cotrobăiau prin localitățile noastre căuind moșile și casele părinților și bunurilor săi ca să și le întoarcă înapoi ca proprietate privată. Iar unii „oaspeți” nechemăți de peste Prut denotau un comportament cu totul anapoda față de moldovenii, de parcă ei (români) de cînd lumea au fost stăpîni ai acestor pămînturi, iar moldovenii – robi lor. Prin anii '90 un mastodont de mare calibru al ideologiei unioniste, agent de influență al serviciilor secrete românești, Adrian Păunescu, cunoscut poet la curtea dictatorului N.Ceașescu, venea de rînd cu alți „specialiști” și sfetnici cu treaba unirii la Chișinău. Ajuns la punctul de trecere „Ungheii”, la propunerea grănicerilor de a prezenta documentele la control, numitul mareromân a sărit din loc, parcă fript cu jărat, năpustindu-se asupra militarilor în serviciu cu aceste cuvinte: „De care control, de care frontieră vorbiți, bă idiotilor! Vin să fac unirea, după aia imediat mă întorc la voi ca să vă spinzur de primul stîlp aici, la frontiera voastră!” Cuvintele „frontiera voastră”, poetul și senatorul român le-a rostii cu o greață, de parcă ar fi scuiapat o broască ce-i intrase pe neașteptate în gură... Va urma. Gherasim GHIDIRIM

Какой язык до Киева доведет?

Есть еще одна проблема, от правильного решения которой зависит прочность политической нации и устойчивость молдавского государства — это языковой режим ее жизнедеятельности и функционирования государства и демократического общества.

Нынешняя языковая ситуация никого не устраивает. Политикам необходимо прояснить для самих себя и довести до народа, какой языковой режим способствует укреплению молдавской государственности, а какой — ее уничтожает.

Что мы имеем на сегодняшний день? В Гагаузии три государственных языка /молдавский, гагаузский и русский/, в Приднестровье — тоже три /молдавский, русский и украинский/ и на остальной территории — один государственный язык, молдавский, как сказано в законе, идентичный румынскому, а также русский язык в статусе языка межнационального общения. Если сохранить этот языковой порядок на длительное время, то мы молдавскую государственность не построим. Во-первых, потому, что она отражает процесс его дезинтеграции, начавшийся в 1989 г. и сохраняющийся до сих пор. Во-вторых, такой режим после реинтеграции двух берегов Днестра обусловит внутреннюю миграцию населения по языковому принципу. Это приведет к перемещению граждан, не владеющих молдавским языком, в те регионы республики, где русский язык функционирует в качестве государственного /Приднестровье, Гагауз-Ери/ или языка межнационального общения /болгарский Тараклийский район и русскоязычный север республики/. Такая ситуация будет постоянно подпитывать межнациональное напряжение в Молдове, противоречие и противостояние центра с периферией и может завершиться распадом государства. Достаточно посмотреть на то, что происходит в богатой Бельгии, чтобы убедиться, что сказанное не фантазия и не утопия для бедной Молдовы. В-третьих, нынешнее децентрализованное языковое законодательство создает Кишиневу проблему в привлечении профессиональных кадров, не владеющих молдавским государственным языком в республиканские структуры управления. В результате, к управлению привлекаются кадры со слабой профессиональной подготовкой, а то и вовсе без оной. В-четвертых, само законодательство 1989 г. построено таким образом, что оно не стимулирует, а принуждает изучать молдавский язык, а это не приводит к достижению цели там, где отсутствует соответствующая языковая среда, которая становится еще большей реальностью, чем ранее благодаря тому же самому децентрализованному языковому законодательству. Получается тупиковый путь и замкнутый круг.

Строить молдавскую политическую идентичность на основе одного государственного языка, являющимся порядком, в нарушении Конституции Республики Молдова и языкового законодательства, названного румынским языком, не удастся. На основе глотонима румынский язык в нашей стране можно построить только румынское государство, которое будет обречено на объединение с Румынией. Здесь только напомним, что признанная идентичность молдавского и румынского языков была использована нашими и бухарестскими унитаристами с целью проведения масштабной атаки на молдавскую этническую идентичность. Для унитаристов, наших и зарубежных, в Правобережной Молдове проживают не молдаване, а бессарабские румыны.

Самая объективная реальность убеждает в том, что молдавская политическая нация и ее государственное образование смогут получить признание и поддержку международного демократического сообщества в том случае, если ее языковая политика будет отличаться от таковой Бухареста.

Конечно, сегодняшнему поколению молдаван и немолдаван нашей республики необходимо понять, что трансформация народа Молдовы в политическую нацию невозможна в насильственной форме, а только как результат компромисса между ними.

Компромисс со стороны молдавского этноса видится в том, что он признает русский язык официальным языком, функционирующим наряду с молдавским государственным языком на всей территории страны, понимая, что только такое двуязычие делает молдаван отличными от румын, и оно удерживает их государственность в Пруто-Днестровском

междуречье.

Со стороны же немолдаван Молдовы компромисс состоит в том, что они признают за молдавским государственным языком и функцию языка межнационального общения. Одинаковое владение немолдавами по происхождению двумя языками, молдавским государственным и русским официальным, является обязательным условием формирования молдавской политической нации, их профессиональной самореализации и кадрового роста до самых высоких государственных должностей. Это двуязычие на государственном уровне, а также сохранение многоязычия меньшинств и гагаузов создает такую языковую палитру политической нации Молдовы, которая должна единить ее, а не разъединять. А фактором единения будет выступать независимая, нейтральная и территориально консолидирующая государственность на пространстве Пруто-Днестровского междуречья и Левобережья Днестра. Только при таком консенсусе нынешние немолдаване получают право использовать свою политическую идентичность, чтобы признавать Республику Молдову своей исторической родиной. Только на этих условиях и возможен консенсус с молдаванами-государственниками. И подчеркнем еще раз: политическая нация не требует от немолдаван отказа от своей языковой и этнической идентичности.

Третий фактор государственности Молдовы — выбранная модель ее политико-административного устройства. Политические процессы на обоих берегах Днестра, обусловленные реинтеграционными проектами, протекают в форме борьбы между сторонниками унитарной и федеративной моделях государственного устройства объединенной Республики Молдова. При этом унитарная форма выстраивается в автономными вкраплениями, а федеративная предлагается в усеченном виде: Приднестровье, Гагаузия и вся остальная Молдавия. Здесь мы не будем говорить о других проектах, таких как объединение с Румынией, конфедерация правого и левого берегов Днестра, поскольку они, как и проект двух самостоятельных государств, Молдовы и ПИМР, не вписываются в рамки сохранения молдавского государства на политической карте Юго-Восточной Европы.

Унитарная модель изначально была нацелена на создание в Молдове условий для объединения с Румынией. Этим были обусловлены языковая реформа 1989 г., румынская оценка Кишиневом тех лет Пакта Молотова-Риббентропа по отношению к Бессарабии, Приднестровская война 1992 г., уздская административная реформа 1998 г., внедрение идеологии румынизма и унитаризма в сознании граждан Молдовы посредством государственных структур — учреждения просвещения и культуры — и СМИ, государственных, и частных. Уже по одному этому она ушерба и не может обладать притягательной силой для государственников Молдовы вне зависимости от их этнической идентичности.

Молдове нужна земельная модель федерации. В чистом виде она уже невозможна, например, из-за национально-территориальной гагаузской автономии. Но, тем не менее, она наиболее близка по форме и содержанию к тому, чтобы и решить проблему реинтеграции, и способствовать укреплению трансформированной молдавской государственности, и создать условия саморазвития молдавской политической нации.

Молдавская государственность, ни в ее нынешнем проблемном состоянии, ни тем более в политически возможном признании мировым сообществом ее трансформированного, независимого и нейтрального статуса не может быть монополией одной политической силы в Молдове и не может рассматриваться какой-либо партией лишь в рамках ее электоральной привлекательности. По данному вопросу не может быть, как сейчас принято модно выражаться, дискуссия. Между всеми политическими силами Молдовы необходимо достигнуть консенсуса по нему. И суть его в том, что все признают за Пруто-Днестровским междуречьем и Левобережьем Днестра право на единое самостоятельное государственное образование. Политические дискуссии могут иметь место, и должны иметь место, в конкурентной борьбе за предложение гражданам страны наиболее эффективных идей, программ и проектов по укреплению государственности Республики Молдова.

И.ИВАНОВ

Форум-диспут в Интернете:

В середине XIX века горячие головы из Ясы (И.Драган называет их "салонными революционерами") решили объединить Молдову и Мунтению в единое государство, поскольку могущество Оттоманской Порты начало сходиться на нет. И молдавский дворянин Александр Иоан Куза, человек невероятной воли, возложил на свою голову вместе с коронной величайший риск и колоссальную ответственность монарха этой молодой и никем тогда еще не признанной объединенной государственности.

Чтобы увлечь за собой более осторожных, алчных и хитрых бояр Мунтении, молдаване в братолюбивом порыве сделали невероятную уступку — пошли на то, чтобы Бухарест стал столицей. Великодушный молдавский доминатор допустил и другие глупости, из-за которых многие поколения молдаван с обеих берегов Прута страдают по сей день. Всем известно, где столица — там Центр, а значит, там и деньги и власть и влияние. И эта истина очень скоро обернулась молдаванам своим неожиданным ликом. Получили властные и экономические ресурсы обеих княжеств, бухарестские бояре тут же избавились от фанатично преданного делу, активного, но неудобного и неуправляемого Александра Иоана Кузы и призвали на трон отпрыска одной из боковых ветвей рода Гогенцоллернов. Этот, дед, не будет чваниться, "голь перекатая", решили бояре. К счастью, немец оказался

дальним монархом и отличился под Плевной, но это уже другая история. Так вот, когда молдаване-энтузиасты поняли, что их жестоко наддули (а это произошло в 1866 году), в Яссах вспыхнул великий бунт во главе с митрополитом Калиником. Однако «братский» батальон из Мунтении встретил возмущенную толпу в штыхы. Штыковую рану получил даже сам молдавский митрополит — братья из Мунтении не собирались за здорово живешь отдавать столь прибыльный государственный бизнес. Ну, а потом заработал во всю мощь "пиар": возмущенные массы и их лидеры были объявлены "сепаратистами", "молдовенитами" и противниками пресловутого "духа румынизма". Досталось на орехи и великому Иоану Крянга — пятого "сепаратиста" не смыло до сих пор. В Бухаресте наговорили массу патристических речей, и дело было предано забвению — зачем беднеть раны отчаявшихся молдаван?

Политические дивиденды "румынизма" были окончательно отняты у героев Ардяля и присвоены Бухарестом на веки вечные. Дело ясное, у кого в руках общенациональный брэнд, тот имеет право говорить и решать свои вопросы от имени "Родины-матери". А Ясы окончательно утратили статус духовной и политической столицы и стали довольствоваться шармом провинциального городка. Яские события 1866 года и славные деяния бухарестских бояр наделали много шума в просвещенной Европе. "Железный канцлер" Отто фон Бисмарк как-то выдал один из образчиков своего прусского остроумия: "Румыны — это не нация, это — профессия", имея в виду, ясное дело, не румынских крестьян, а хитроумных бухарестских политиканов. Ну а отчаявшиеся яские молдаване, в точном соответствии с пророчествами Д.Кантемира, принялись каяться, но было поздно.

Н и один из народов романской группы — ни французы, ни испанцы, ни португальцы и даже сами итальянцы (а уж у них-то есть все основания) не признают этнонима с корнем, обозначающим Рим (Roma). Никто, кроме румын. Что же заставило значительную часть этого романоязычного народа, более известного в средние века под общим именем "вахи" (blacorum, blacumen древних хроник), принять этноним "румыны"? Причина очень существенна — владыки Ардяля находились под сильнейшим социальным, экономическим и культурным прессом австро-венгерской монархии. Нужно было отстоять свою честь в условиях постоянных унижений. Вот что пишет по этому поводу в книге "Школа ардепанз" румынский исследователь Эмил Болдан: представители тогдашней интеллигенции Ардяля "старались всеми силами доказать, что они, румыны — прямые наследники римлян, без каких-либо иноязычных примесей в их языке, и что их язык, румынский, и есть исключительно латинский".

Потом историографы и лингвисты будут выдвигать раз-

«Наш язык» А.Матеевича, справедливо считается величественным гимном молдавскому языку, в котором поэт видит воплощение истории народа, его вековой борьбы за свободу и независимость, высшее выражение его духовной культуры, обычаев, веры, родной природы и народной поэзии. В то же время, это и своеобразный политический манифест, в котором ярко проявилось предчувствие художником неизбежных и близких, но вряд ли четко понимаемых социальных перемен, в том числе и в судьбе родного языка. Славя его могущество и бессмертие, пробужденный к

жизни поэт воспевае, величие и бессмертие народа — творца и хранителя этого великого богатства...

Исключительным событием в жизни А. Матеевича нужно считать его участие в работе съезда учителей — молдаван Бессарабии, который проходил в конце мая 1917г. в Кишиневе. Матеевич приветствовал делегатов от епархиального комитета. В течение трех дней работы съезда, он стал свидетелем очень важных для него событий. Не только свидетелем, но и прямым участником...

Около 350 молдавских учителей с особым интересом слушали выступления делегатов о необходимости национализации школы. В этом плане делегат от 9-ой Армии сказал: «Желание всех солдат-молдаван, чтобы к началу предстоящего учебного года, начальное обучение в школах молдавских поселений, было на материнском языке». Другой делегат говорил о бо-гослужении «на родном, молдавском языке»... За живое, должно было зацепить Матеевича, заявление одного из делегатов — учителей о «бедности молдавского языка»...

Исключительная актуальность и острота вопросов, связанных с положением и

перспективой развития родного языка, послужили тем мощным стимулом, который способствовал осуществлению сокровенного замысла, зародившегося еще весной на фронте: написать стихотворение о родном языке.

И родилось стихотворение «Наш язык» — наиболее яркое произведение поэта...

Савва ПЫНЗАРУ
доктор — хабилитат филологической наук (Из сборника «Александр Матеевич. Избранное», Кишинев 1988)

Наш язык

Перевод Д.Ольченко

Наш язык, наш клад нетленный,
От безверия укрытый,
Свет жемчужин драгоценных,
Над отчизною разлитый.

Наш язык — узор прекрасный,
Колдры, шорох листопада.
Плеск Днестра, в котором ясно
Догорают звезд лампы.

Нет ему в веках забвенья,
Что забыто — воскресите,
Пыль эпох с него сотрите,—
Жаждет он освобожденья.

Наш язык — душа живая
Пробужденного народа.
Он воспрянул, разрывая
Сна мертвящие тенета.

Наш язык — скрижаль былого,
Голос многих поколений.
Это их святое слово
Пробуждает в нас волненье.

Соберите свет жемчужин
С ярким радужным отливом —
И пред вами хлынет дружный
Новых слов поток бурливый.

В нем живут огонь и дойна,
Грусть полей и шелест хлеба,
Полыханье белых молний,
Рвущих тучу в черном небе.

Словом предков мы по праву
Воспеваем в час урочный
Вековечных истин славу
В светлом храме, в доме отчем.

Нет, роптать вам не придется
На язык свой с укоризной,—
Он щедрее струй в колодцах
Нашей матери-отчизны.

Это боль, сердец томленье,
Тихий говор дедов наших,
Что любили эту землю
Правдой рук в труде угасших.

Потому он свят до боли,
Что на нем в отцовском крае
И оплакивают долю,
И застолье воспевают.

Да пребудет он нетленным,
От безверия укрытый,
Свет жемчужин драгоценных,
Над отчизною разлитый.

Румыния - ЕС: "Интеграция Румынии в ЕС была преждевременной"

Европейцам кажется, что они поспешили принять Румынию в ЕС, пишет **Romania Liberă**. Многие европейские чиновники считают, что решение об интеграции Румынии и Болгарии в ЕС было преждевременным. В особенности из-за нерешенных внутренних проблем. Предварительный отчет Европейской комиссии за апрель показывает, что Румыния стоит перед лицом настолько больших проблем в области правосудия и сельского хозяйства, что нужны меры по их защите.

Аналитик Центра европейских политических исследований Майкл Эмерсон считает, что "по мнению большинства в Брюсселе, члены Европейской Комиссии ошиблись, когда обещали этим двум странам присоединение в 2007 или 2008 году". Европейский союз очень внимательно следит за тем, как Румыния и Болгария выполняют свои обязательства по борьбе с коррупцией, сообщает радио **Europa Liberă**. Чиновники и эксперты Евросоюза собираются посетить в ближайшие недели Румынию и Болгарию с целью изучения реформ, проходящих в этих странах. В международных списках по коррупции, Румыния и Болгария снова оказались на последнем месте среди стран-членов ЕС. С момента вступления в январе 2007 года, эти две страны стали

проблемой Европейского союза. Брюссель уже приостановил денежные дотации на развитие сельского хозяйства и инфраструктуры, которые направлялись в Болгарию, по причине того, что деньги идут не туда, куда надо. Из-за этого Болгария рискует не получить больше денег вообще. Фонды, направленные на поддержку Румынии также могут быть заблокированы.

Тем более, что Румыния уже приобрела печальную известность, благодаря своим спорам с Италией на почве серьезных правонарушений, совершенных румынскими иммигрантами, отмечается в сообщении. Майкл Эмерсон считает, что большинство европейских чиновников уверено, что решение о вступлении этих двух стран в Евросоюз было преждевременным. "Мнение, разделяемое большинством в Брюсселе, состоит в том, что члены Европейской комиссии совершили большую ошибку", — подчеркивает Эмерсон.

Добавим к мнению европейских чиновников, что Румыния набрала большую сумму штрафных очков и в своих взаимоотношениях с Республикой Молдова, на что ей неоднократно указывалось различными инстанциями Евросоюза.

Следующее заседание Совета глав правительств СНГ пройдет в Кишиневе

Сергей СИДОРСКИЙ

Следующее заседание Совета глав правительств СНГ пройдет в конце октября в Кишиневе. Соответствующее решение принято на заседании совета, завершившемся в Минске.

Премьер-министр Белоруссии Сергей Сидорский отметил на итоговой пресс-конференции, что к очередному заседанию должен быть подготовлен ряд вопросов, в частности, программа экономического развития СНГ до 2020 г., которая за-

тем будет представлена на рассмотрение Совета глав государств СНГ.

Он также сообщил, что экспертам предстоит разработать документ по транспортной политике, включающий вопросы создания транспортных коридоров, которые соединят европейские страны СНГ со странами Азии.

По словам Сидорского, особым пунктом в развитии Содружества должна стать программа продовольствен-

ной безопасности СНГ.

«Мы должны координировать цены на продовольственную продукцию», — подчеркнул он.

В ходе заседания состоялась встреча премьер-министра Зинаиды Гречаной с председателем российской правительства Владимиром Путиным и украинского — Юлией Тимошенко.

Путин пригласил Гречаную совершить визит в Москву.

Румынская глупость с трибуны Европарламента

Депутат Европейского парламента от Румынии Адриан Северин считает, что кишиневским лидером следует отказаться от Приднестровья.

Как сообщает корреспондент «Нового Региона» со ссылкой на румынскую газету Cotidianul, политик считает, что присоединение Молдовы к Евросоюзу может быть более сложным, чем в случае с Украиной, поскольку «Молдова является пленницей приднестровской проблемы». Северин подчеркнул, что у соседней страны есть два варианта выбора: европеизация или «приднестровизация». Борьба

за целостность государства внутри границ, проложенных Сталиным, мешае т прогрессу демократии, рыночной экономики и даже национальной Конституции, уверен он. Евродепутат считает,

что надо «освободить» развитие Молдовы от приднестровского кризиса. С другой стороны, подчеркнул

ведь все «замороженные» конфликты связаны лишь с одной проблемой — постимперским статусом РФ. В то

же время Адриан Северин отрицает, что Бухарест не признает Косово из-за приднестровской проблемы. Он уточняет, что независимость Косово противоречит нормам ЕС и лишена юридической базы.

Румынский политик раскритиковал также недавнюю инициативу Польши и Швеции по созданию восточного партнерства Евросоюза, включающего и Молдову, которое, по его мнению, дублирует Европейскую политику добрососедства.

Новый Регион

ISTORIA MOLDOVEI ÎN DATE

18 iunie 1992. Parlamentul Moldovei adoptă o hotărâre care puneazele bazele reglementării conflictului nistrean, „excluzând aplicarea forței”. Însă această hotărâre absolut nu-i aranja pe național-radicalii româno-unioniști și agenții lor străini și locali din Parlament și Guvern.

19 iunie 1992. În Bender năvălesc coloanele blindate ale armatei trimise din Chișinău.

20 iunie 1992. Încep luptele în Bender, circa 500 de oameni au murit în luptele de stradă, mai mult de 3.000 au fost răniți. Zeci de mii de oameni: mame, bătrâni, copii s-au refugiat din Bender.

20 iunie 1475. Ștefan cel Mare, din Mila lui Dumnezeu, Domnul Țării Moldovei, scrie solilor săi din Ungaria Stanciu, Duma și Mihău: „... Am aflat prin iscoadele noastre despre dușmanii creștinătății, despre necredincioșii turci, că vin împotriva noastră; și din nou a venit veste cu temei că turcii vin la noi, împotriva noastră și împotriva pământului nostru și pe apă și pe uscat... și pe uscat va veni împotriva noastră chiar sultanul, ca să pună chiar el stăpânire pe pământul nostru, cu toată puterea sa și cu toată puterea țării Valahiei (cum tota potenția țării Valahiei), căci valahii sînt pentru noi ca și turcii (quia valahi sînt nobis veluti Turci). Și să ne credeți cu temei că nu este altfel decît așa” (Textul integral: *Arhiva de Stat Veneția*. „*Exemplum literarum magnifici Ștefanii vavoyevae moldoviensis ad oratores suos venientes cum oratoribus regie majestatis Hungarie etc.*” (Traducere C. Vlad).

22 iunie 1498. Vrînd să pedepsească regatul polon pentru atacul din anul precedent asupra Moldovei, Ștefan cel Mare începe o campanie împotriva Poloniei: cucerește, pradă și arde cetățile Trembowla, Buzacz și Podhaice, apoi pină la Lvov și peste Nistru, în Pocuția.

22 iunie 1529. Bătălia de la Feldioara. Oastea moldovană, condusă de vornicul Grozav, biruie pe partizanii lui Ferdinand de Habsburg. Drept mulțumire Ioan Zapolya, regele Ungariei, dăruiește lui Petru Rareș cetatea Ungurașul.

22 iunie 1941. Germania hitleristă și aliații ei România antonesciană, Ungaria hortistă au năvălit mișelește asupra Uniunii RSS și asupra Republicii Moldovenești. Toate noroadele Uniunii RSS s-au ridicat la apărarea meleagurilor natale, a vetrelor strămoșești, a copiilor și părinților. Așa a început Marele Război pentru Apărarea Patriei (1941-1945). A fost a doua oară cînd într-o perioadă de 23 de ani România năvălește și ocupă Republica Moldova.

26 iunie 1941. Adresarea colectivă a oamenilor de știință din republică în legătură cu năvălirea mișelească a ocupanților germano-români, în aceeași zi o astfel de adresare a adoptat și scriitorii Moldovei.

NE Scriu CITITORII...

Istoria recentă

FOȘTII PROVOCATORI ȘI ASTĂZI PROVOACĂ

Cu adevărat, prea multă istorie strică; o știm nu de la Nietzsche doar; o știm pe propria piele. Istorizarea, etnologizarea, lingvizarea etc. politiciii de la noi din urmăii 20 de ani a avut grave urmări, pe care trebuie să le corectăm.

Există însă lucruri care trebuie știute, mai ales, dacă ele au valoare politică, trebuie deci un minim de istorie, în primul rînd - recentă. Istoria recentă e necesară și sub aspectul, că protagoniștii anumitor evenimente sînt în viață: ar putea să ne informeze mai bine despre ceea ce a fost, ar putea la o adică a socoteală, ar face o „mea culpa”... Mai ales, dacă e cazul unor istorici. Mă refer, în primul rînd, la dl A. Moșanu; ar fi bine și corect să nu crezee probleme în plus viitorilor colegi, care oricum vor fi nevoiți să clarifice această istorie, azi recentă. Dumnealui nu dorește să dea explicații serioase (de ce nu, chiar științifice în calitatea domniei sale de doctor în istorie) unui eveniment ieșit din comun: demisia din postul de Președinte al Parlamentului R. Moldova (decembrie, 1993).

Demisia unui guvern totdeauna are o explicație, este un fapt divers, banal chiar; demisia conducerii unui parlament este ceva extraordinar și în consecință cere explicații. Un exemplu cu N. Dabija. Cere lauda șefu de ziar și forum cu isprăvi virtuale, anume în lipsa unor studii de istorie recentă: „Numele bun al uniunii sriitorilor... l-au făcut cei care au ieșit cu cei mulți să oprească tancurile la 7 noiembrie 1989, să ia cu asalt Ministerul de Interne în care se afla V. Voronin la 10 noiembrie, cei care au fost mereu cu mulțimile ca să le încurajeze - adică Matcovschi, Lari, Hadîrcă, inclusiv, iertați-mi nemodestia, umila mea persoană...”

Minciună crasă!

În calitatea mea umilă de unul din cei mulți mărturisesc cu mîna pe inimă că la majoritatea evenimentelor importante ale anului 1989 cei numiți, cei „aleși” în limbajul dabijan, inclusiv umilul/smeritul Dabija tocmai au fost lipsă, în cel mai bun caz au venit, aduși de autorități pentru a ogoi mulțimile.

Așa a fost la 22 ianuarie, 26 februarie, 12 martie, 1 mai, 7 noiembrie 1989.

Cazul 10 noiembrie e unul aparte, a fost o provocare și, după cum am spus, „aleși” au fost aduși pentru pacificare.

Domnul V. Voronin, pe atunci Ministru al Afacerilor Interne, se afla la acea dată în sediul ministerului, i-o cerea datoria. Dabija dă valoare negativă acestui fapt: poporul era afară, iar Voronin înăuntru. Adevărul este că evenimentul de la 10 noiembrie 1989 a fost, repet, o provocare, acceptată și de un grup de indivizi (printre care și elemente criminale), dar și de unii milițieni, care invocau Legea - aveau în asemenea situații dreptul la folosirea armelor.

Am discutat ulterior cu unii din participanții activi la eveniment. Iată ce mi-a spus dl V. : *Dacă* trăgeau ei (milițienii), trăgeam și noi, am avut arme.

„E știut că această mișcare de stradă era manipulat din exterior. Tot de acolo ilegal s-au adus și arme. Așa că un război civil în Moldova nu era o himeră, ci un punct concret preconizat în programul „unirii”.

Merită observată nonșalanța, obrăznicia cu care se operează la inversarea realităților. Ea vine anume din această lipsă a istoriei recente, a interesului pentru ea din partea specialiștilor, dar și a publicului, prost și prin ziarul lui N. Dabija.

Iurie ȚURCANU,
unul din cei mulți.

CRESC PATRIOTII...

Sincere felicitări micului patriot **IRINA** cu ocazia zilei de naștere. Noi toți îi dorim multă sănătate, un viitor frumos și luminos, într-o țară bogată - Moldova.

La mulți ani!

LA CĂPRIANA E HRAM

Ademenit de „poiana cu stupină a popii Kiprian”, de pitorescul, istoria și perspectiva a acestui meleag frumos și sfînt, scriitorul Vitalie Filip, atingînd vîrsta depensionar, și-a petrecut verile fierbinți, toamnele bogate și primăverile timp de peste cincisprezece ani în satul Căpriana. Aici a și început însăilirea poemului „Ne cheamă Căpriana”, la care mai continuă să lucreze.

În continuare publicăm cîteva spicuiți din acest poem.

În continuare publicăm cîteva spicuiți din acest poem.

NE CHEAMĂ CĂPRIANA

La trudă și hodină
Ne-adună an de an
Poiana cu stupină
A popii Kiprian.

Ne-ntîmpină în cale
Sub arborii umbroși
Zidiri voievozdale
Și urme de strămoși.

Ca și demult în șopot
Pîraie repezi curg
Și sună glas de clopot
În zori ca și-n amurg.

Cu-îndemn spre pocăință
Călugării smeriți
Își dau aici silința
În rugă adînciți.

Cu dor de drumeție -
Mai des de sărbători,
Sosesc în ospetie
Prietenii și feciori.

Și alți drumeți de seamă
Fîrîcăză vrei - nu vrei,
Că-i farmecă poiana
Cu pitorescul ei.

E mult mai dulce piinea
Pe plaiul strămoșesc...
Trecut, Prezent și Mine
Aici se întîlnesc.

De-aici pornim în viață
Și-aripi ne cresc de zbor,
De unde și-o povață -
Un sfat pe viitor:

Vitalie FILIP
Trăim cu volnicia
Pe-acest crîmpei de rai,
Și nu schimbăm moșia
Pe bruma altui plai.

Cu brațe tari și vrere,
Cu sufletul curat
Acest meleag feeric
Să-l facem mai bogat!

Doar de străbuni poruncă
Avem ca-n vremuri noi
Să-i făurim prin muncă
Renumede demn de NOI...

La trudă și hodină
Ne-adună an de an
Poiana cu stupină
A popii Kiprian.

Первые гусары – молдаване

Отчаянные смельчаки, удалцы, крауцы и поэты... Откинутый на левое плечо ментик, лихо заломленный кивер, усы, сабля. Кому не знаком портрет гусар, чьи подвиги и бурная жизнь описана в романах, трудах историков, отмечена в театральных постановках и в художественных кинолентах? При этом мало кому известно, что наши предки имели самое непосредственное отношение к этому воинскому формированию, которое 300 лет служило российской империи.

Путешествуя по Европе, Петр Первый, обратив внимание на регулярные полки венгерских и сербских гусаров, увидел их полезность для России.

В 1707 году он поручил сербскому выходцу Апостолу Киничу набрать в южной России из валашцев, сербов и молдаван 300 человек, „добрых и искусных людей” при восьми офицерах. Во время войны с Турцией в 1711 году число гусар увеличилось. В походе армии Миниха 1739 года к Бендерам, гусары уже представлены шестью эскадронами. Своими действиями гусары показали целесообразность использования легкой кавалерии против полчищ татар и турок.

В 1741 году по царскому указу гусарские полки как регулярная легкая кавалерия прочно вошли в состав русской армии. Первые полки комплектовались выходцами из европейских государств: сербами, молдаванами, валахами, а также жителями Кавказа - грузинами. Об этом говорят и названия первых гусарских полков: Сербский, Молдавский, Венгерский и Грузинский.

На вооружении гусара состояли: сабля, карабин, а также два седельных пистолета, которые находились в ольстрах, прикрепленных к седлу.

В мирное время гусары должны были нести пограничную и сторожевую службу по месту жительства, в военное - выступать в поход со всей армией.

Гусары, в отличие от тяжелой кавалерии, вели разведку и боевое охранение малыми отрядами. Им поручались самые рискованные и трудные задания. Летучие эскадроны гусар совершали рейды и набеги на тылы и коммуникации противника. Держки и сложные операции требовали от гусар особого искусства в верховой езде, владения оружием, отваги, находчивости, инициативы. Служба в гусарских полках считалась самой опасной. Недаром Иоахим Мюрат, блестящий кавалерист и один из лучших маршалов Наполеона, любил повторять, что настоящий гусар никогда не доживает до 35 лет...

Во время семилетней войны гусары отличались смелостью и решительностью.

Одной из удачных операций русской армии осенью 1760 года был рейд на Берлин. В составе корпуса, отправившегося к Берлину, находились так же три гусарских полка: Сербский, Молдавский и Ново-Сербский. Не менее энергично действовали гусары при осаде крепости Кольберг осенью и зимой 1761 года. Семилетняя война показала, какую пользу

может принести на поле боя правильно организованная и хорошо обученная легкая конница. Правительство решило создать новые гусарские полки.

В 70-е годы XIX века в тихий Кишинев вошел 8-й гусарский Лубенский полк. Старые газеты рассказывают, что горожане встречали военных очень приветливо. Выстроившись вдоль улиц, кишиневцы громкими криками приветствовали кавалеристов. Из многих окон навстречу седокам летели цветы. На балах замелькали синие доломаны (мундиры), расшитые серебром. Кстати, гусарский мундир был необыкновенно нарядным.

Униформа молдавского гусарского полка русской армии

Прибытие военных обеспечило заработком многих горожан. В районе Инзовой горы (ныне Пушкинская гора) кавалеристы арендовали конюшни. Поставка фуража стала очень выгодной коммерцией для кишиневских подрядчиков. Господа офицеры снимали квартиры по всему городу. Это тоже привнесло прибыль квартиродателям.

Почти 40 лет простоял полк гусар в Кишиневе. 14 марта 1907 в городе прошли празднества по случаю столетнего юбилея Лубенского полка. За верное служение Отечеству и престолу полк наградили новым штандартом с надписью “1807-1907” и Александровской юбилейной лентой. В 1914 году гусары ушли на первую мировую и больше не вернулись в Кишинев.

Вот такая славная и интересная страница истории. И можем с гордостью сказать, что мы с вами, наши предки имеем ко всему этому отношение. Слава доблести и храбрости, слава чести и мужеству! Вот что такое гусары!

НОВЫЙ ПРАЗДНИК...

Парламент Молдавии принял 22 мая 2008 года поправки в действующее законодательство, в соответствии с которыми ежегодно в последнее воскресенье мая будет отмечаться новый праздник - День Днестра.

Инициатива об учреждении нового праздника принадлежит депутатам-коммунистам. Авторы проекта заявили, что “Днестр играет важную роль в экономике региона, в поддержании экологического равновесия, также Днестр имеет большое культурно-историческое и туристическое значение”. “Днестр не нужно рассматривать только в качестве линии, разделяющей территорию Республики Молдова. Он может рассматриваться как символ объединения и мира в молдавском обществе”, - эти мнения доминировали среди парламентариев-коммунистов.

Gazeta patriotică - în fiecare casă!

Stimați cititori,

abonarea la “Moldova Mare” e o garanție că gazeta căutată de Dumneavoastră va veni singură la casele D-stre.

Vă aducem la cunoștință costul abonării:

3 luni - 26 lei

6 luni - 52 lei

un an - 104 lei

Fiți împreună cu noi!

COD ABONARE - 21954 Poșta Moldovei

**MOLDOVA
MARE**

Colegiul de redacție
Editor
SRL “Moldova Mare”
Înregistrat la Camera Înregistrării de stat la
14.01.2008 cu Nr. 100860000366

Redacția nu poartă
răspundere pentru
conținutul și corectitudinea
articolelor autorilor și
a reclamei

Adresa redacției: Republica Moldova,
MD-2009, Chișinău, str. G.Asachi 1A
Tel.: (+373 22) 208555
www.patriot.md
E-mail: info@patriot.md
Săptămînal, apare marți

Tiparul executat la Editura
„Universul”
Str. Vlaicu Pîrcălab, 45, com. 2466
Tirajul lunar 12000 ex.
Prețul unui exemplar - 2 lei